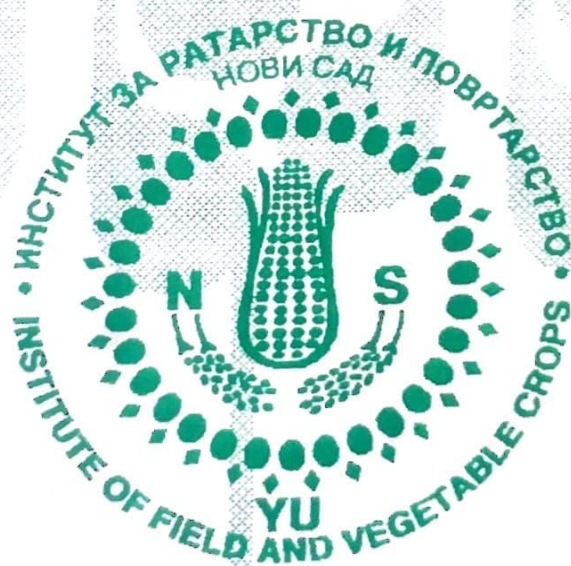

INSTITUT ZA RATARSTVO I POVRTARSTVO
NOVI SAD

SEMENARSTVO
NOVI SAD

DAN POLJA STRNIH ŽITA

NOVI SAD, 12. JUN 1997

SORTIMENT NOVOSADSKIH SORTI JEČMA

dr N. Pržulj, Vojislava Momčilović, dipl. biol., dr R. Jevtić

U razdoblju od sedamdesetih do devedesetih godina površine pod ječmom su se kontinuirano smanjivale, da bi se poslednjih godina proizvodnja u Jugoslaviji ustalila na oko 100.000-120.000 hektara. Povećanje prinosa nije moglo nadoknaditi redukciju površina, tako da je došlo do smanjenja i ukupne proizvodnje ječma. Uprkos variranju zasejanih površina, nefinansiranja proizvodnje i prisustva niza drugih problema vezanih za proizvodnju ječma, u Institutu za ratarstvo i povrtarstvo ipak je razvijen intenzivan program oplemenjivanja ove biljne vrste. U novosadskom institutu do sada su stvorene 24 sorte ozimog i 20 sorti jarog ječma. U odnosu na namenu 31 sorta spada u grupu pivskih a 13 sorti u grupu stočnih.

Poseban napredak u oplemenjivanju ozimog stočnog ječma postignut je sedamdesetih godina kada je priznata sorta Novosadski 27 koja je dugo vremena bila vodeća sorta, i to posebno u aridnijim područjima (Tab.1).

Tab. 1. Karakteristike važnijih sorti ozimog ječma

Sorte	3-god. prinos u MAO (t/ha)	Masa 1000 zrna (g)	Poleg. (%)	Otp. na niske temper. 1)	Sadržaj prot. ²⁾ Sadržaj finog ekstrakta ³⁾
<u>STOČNE</u>					
Novosadski 27	8.1	48.2	40	5	12.8 ²⁾
Novosadski 313	8.8	48.1	50	5	13.0
Galeb	8.5	47.9	40	6	12.8
<u>PIVSKE</u>					
Novosadski 183	7.7	46.8	20	5	80 ²⁾
Novosadski 293	8.4	48.5	40	6	78-80
Novosadski 331	8.6	45.5	30	5	79

¹⁾ Ocena izmrzavanja 0-10; 0-nema izmrzavanja lisne mase

Sorta ozimog stočnog ječma Novosadski 313 je priznata 1987. godine i odlikuje se dobrim agronomskim osobinama i odličnom adaptabilnosti, zbog čega trenutno zauzima najveću površinu pod stočnim ječmom. Sorta Galeb predstavlja dopunsku sortu i širiće se u proizvodnji u onim područjima gde u mreži makroogleada ostvari veće prinose od Novosadskog 27 i Novosadskog 313.

Pivski ječam mora posedovati niz jasno definisanih osobina da bi predstavljao dobru sirovinu za proizvodnju slada. Sorte se moraju odlikovati što većim stepenom genetičke otpornosti na patogene, štetočine i parazite radi smanjenja upotrebe hemijskih sredstava, čije su rezidue nepoželjne u proizvodnji piva. Pivski ječam treba da ima što veću klijavost, visok sadržaj zrna I frakcije (frakcija >2,5 mm), nizak sadržaj proteina i visok sadržaj skroba, odnosno ekstrakta. Hipoteza da se na području Vojvodine i Jugoslavije ne može proizvesti dobar pivski ječam definitivno je odbačena još pre dvadesetak godina, nakon priznavanja grupe novosadskih sorti ozimog i jarog pivskog ječma. Od novosadskih sorti ozimog pivskog ječma najbolje agronomske i tehnološke osobine imaju Novosadski 183, Noovsadski 293 i Novosadski 331 (Tab.1). Novosadski 183 ima nešto niži prinos i slabiju otpornost na bolesti od Novosadskog 293, ali se zbog izuzetnog tehnološkog kvaliteta nalazi na prvom mestu po površinama zasejanim ozimim pivskim ječmom. Novosadski 293 spada u grupu srednje ranih sorti, visoke je adaptabilnosti, stabilnog prinosa i dobre otpornosti na poleganje i niske temperature. U strukturi setve ozimog pivskog ječma trebalo bi da zauzme veće površine u odnosu na postojeće.

Najveći progres u oplemenjivanju pivskog ječma u Institutu postignut je kod jarog pivskog, gde nove sorte imaju skoro 2-3 puta veći prinos u proizvodnji u odnosu na sorte gajene pedesetih godina (Tab.2).

Tab. 2. Karakteristike važnijih sorti jarog pivskog ječma

Sorte	3-god. u MAO (t/ha)	Masa 1000 zrna (g)	Poleg. (%)	Broj dana do klasanja	Sadržaj finog ekstrakta (%)
Novosadski 294	5.5	40.0	58	60	79-81
Vihor	6.8	47.8	37	55	78
Pek	6.7	47.3	42	53	79
Jelen	6.5	46.2	40	58	79-80
Viktor	6.4	47.0	16	60	79-80
Milan	6.4	39.8	35	57	79-80
Novosadski 418	6.4	42.0	25	58	79
Novosadski 420	6.6	39.0	25	60	80

Na osnovu fizičkih i hemijskih osobina zrna i tehnoloških osobina slada Novosadski 294 spada u grupu sorti odličnog tehnološkog kvaliteta, na osnovu čega i zauzima daleko najveće površine. Po dužini vegetacije Novosadski 294 spada

u grupu srednje ranih do srednje kasnih sorti, zbog čega sušni periodi i visoke temperature krajem maja i početkom juna više utiču na pogoršanje njegovih fizičkih osobina nego kod sorti kraće vegetacije. Drugu grupu sorti jarog pivskog ječma predstavljaju sorte Pek, Jelen, Viktor i Milan, koje su priznate devedesetih godina, a odlikuju se sadržajem ekstrakta na nivou Novosadskog 294, boljim agronomskim osobinama i većom adaptabilnošću na stresne uslove proizvodnje. U agroekološkim uslovima Jugoslavije, gde stresni uslovi proizvodnje nisu retka pojava, novosadske sorte jarog pivskog ječma imaju veću količinu ekstrakta i bolju razgrađenost slada od poznatih pivskih ječmova iz zapadne Evrope.

Zaključak

U Institutu za ratarstvo i povrtarstvo Novi Sad u poslednjih dvadesetak godina stvoreno je više sorti stočnog i pivskog ječma dobrih agronomskih i tehnoloških osobina. Od stočnih ječmova vodeća sorta je Novosadski 313, ozimih pivskih Novosadski 183 a od jarih pivskih Novosadski 294. Sorte jarog pivskog ječma Pek, Jelen i Viktor imaju dobru adaptabilnost, stabilan prinos i dobre tehnološke osobine, zbog čega treba da zamene Novosadski 294.